

Prerogatywy rad uczelni w świetle obecnych regulacji: Misja rady uczelni i uwarunkowania jej realizacji

Prof. Jerzy Woźnicki
Prezes Fundacji Rektorów Polskich

Warszawa, 22 czerwca 2021 r.

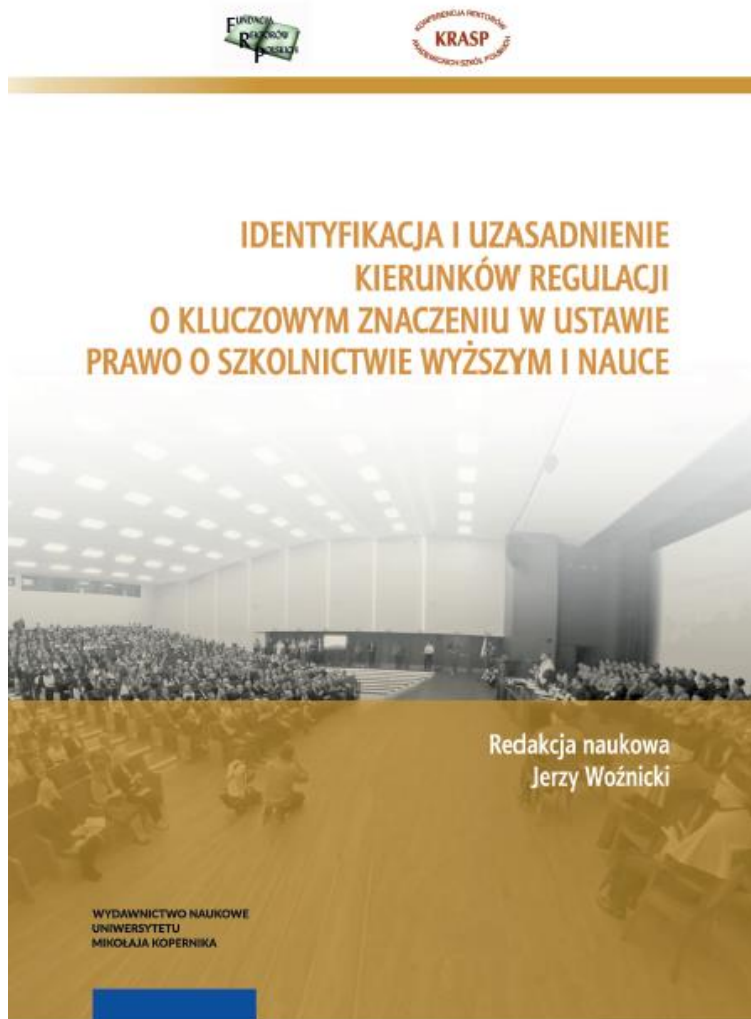
1. WPROWADZENIE
2. UWAGA OGÓLNA NT. USTAWY P.S.W.N.
3. ZADANIA A MISJA ORGANU
4. UWARUNKOWANIA O CHARAKTERZE OGÓLNYM REALIZACJI MISJI RADY UCZELNI
5. UWAGI I WNIOSKI KOŃCOWE – WYMOGI O KLUCZOWYM ZNACZENIU

1. WPROWADZENIE

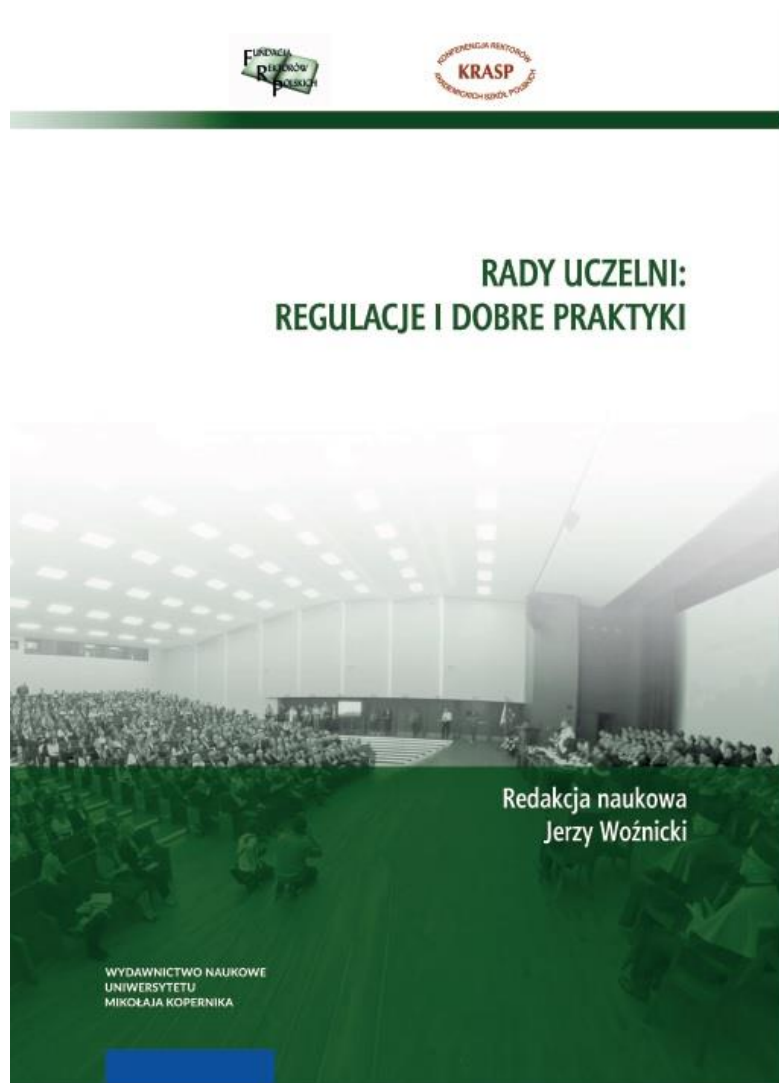
Koncepcja rad uczelni jest nowa
i ciągle rodzi wiele pytań i wątpliwości,
ale nie ma wątpliwości co do znaczenia misji rady.

DEDYKOWANE PREZENTACJE I PUBLIKACJE (chronologicznie):

- J. Woźnicki, *Rada uczelni i inne regulacje fundamentalne ustawy 2.0 dotyczące sfery governance: modele i rozwiązania praktyczne*, Prezentacja w ramach XXI Szkoły Zarządzania Strategicznego w szkolnictwie wyższym dla rektorów, prorektorów, lipiec 2018 r.
- D. Antonowicz, *Rady powiernicze w szkolnictwie wyższym*. Nauka i Szkolnictwo Wyższe, (1(51), 2018.
- D. Antonowicz, M. Jaworska, *Tajemnicze rady uczelni*, „Forum Akademickie” 2019, nr 10/19
- J. Woźnicki, *Przykładowe dylematy w działaniu rad uczelni*, Prezentacja OWRU 23.10.2020 r.
- J. Woźnicki, *Nowe władze rektorskie i nowi członkowie rad uczelni – jakie potrzeby w zakresie współpracy, a jakie ryzyka z kolei należy brać pod uwagę?*, Prezentacja OWRU 3.02.2021 r.
- J. Woźnicki, *Prerogatywy rad uczelni w świetle obecnych regulacji – Misja rady uczelni i uwarunkowania jej realizacji*, Prezentacja OWRU 22.06.2021 r.
- J. Woźnicki (red.), *Rady uczelni: regulacje i dobre praktyki*, FRP-KRASP, Warszawa-Toruń 2021 >>> do pobrania na stronie <https://www.frp.org.pl/pl/lista-publicacji.html>

Wprowadzenie	7
1. System szkolnictwa wyższego i nauki (<i>Jerzy Woźnicki</i>)	17
2. Uczelnie (<i>Tomasz Jędrzejewski</i>)	33
3. Studia i inne formy kształcenia (<i>Marcin Dokowicz</i>)	51
4. Kształcenie doktorantów i awanse naukowe (<i>Marcin Dokowicz</i>)	65
5. Ewaluacja (<i>Anna Mrozowska</i>)	81
6. Pracownicy (<i>Tomasz Jędrzejewski</i>).....	99
7. Nadzór i decyzje administracyjne (<i>Tomasz Jędrzejewski</i>).....	113
8. Finanse uczelni (<i>Maria Hulicka</i>)	131
9. Etyka i rzetelność badań naukowych (<i>Iryna Degtyarova</i>)	145
10. Ochrona danych osobowych w szkolnictwie wyższym (<i>Anna Mrozowska</i>)	169
Uwagi końcowe	195
Bibliografia	197
Dodatek 1. Propozycje interpretacji wybranych artykułów „ustawy 2.0” oraz postulaty KRASP dotyczące zmian w ustawie w ramach jej nowelizacji	207
Dodatek 2. Sprawozdanie z prac Komisji ds. Strategicznych Problemów Szkolnictwa Wyższego KRASP w kadencji 2016–2020	239
Dodatek 3. Wstępne propozycje dotyczące zakresu prac programowych KRASP, prowadzonych przez KSPSW i wspieranych przez FRP dzięki uczelniom członkowskim, oraz tzw. dzieło kadencji 2020–2024	251

Wprowadzenie	7
Rozdział 1. Geneza i uwarunkowania prawne działania rady uczelni na gruncie prawa o szkolnictwie wyższym i nauce	11
Rozdział 2. Statut uczelni jako podstawa działania rady uczelni	21
Rozdział 3. Rekomendowane procedury, dobre praktyki i dylematy w działaniach rady uczelni	33
Rozdział 4. Rada uczelni jako organ aktywny w polityce finansowej i zarządzaniu uczelnia	45
Rozdział 5. Zasady rzetelności oraz unikanie konfliktu interesów w funkcjonowaniu rad uczelni z uwzględnieniem doświadczeń międzynarodowych	57
Uwagi końcowe	85
Bibliografia	89
Dodatek 1. Wykaz regulacji dotyczących rady uczelni w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce	97
Dodatek 2. Regulacje statutowe dotyczące rady uczelni w statutach uczelni należących do grupy laureatów konkursu MNISW – „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”	103
Dodatek 3. Przykładowe zapisy regulaminów rad uczelni dotyczące zasad etycznych działania rady oraz unikania konfliktu interesów i działalności konkurencyjnej	141
Dodatek 4. Uwagi i wnioski dotyczące rady uczelni w protokołach z posiedzeń Zespołu ds. monitorowania wdrażania reformy szkolnictwa wyższego i nauki, powołanego przez MNISW – wyciągi z protokołów	147
Dodatek 5. Rada uczelni w opracowaniach projektu „Statut 2.0. Koncepcja porządku ustrojowego akademickiej uczelni publicznej” – wybór fragmentów raportów	150
Dodatek 6. Modele rad uczelni w opracowaniach i raportach Komisji ds. Strategicznych Problemów Szkolnictwa Wyższego KRASP – wybór fragmentów raportów	160

„(...) istnieją różnorodne wątpliwości związane z aktualnym, bieżącym funkcjonowaniem rad uczelni, m.in. przestrzeganiem przez te organy zasad utrwalonych w świecie akademickim oraz dobrych praktyk, które jednak wymagają sprecyzowania.

Znajduje to swój wyraz w przyjmowanych i stosowanych przez rady uczelni rozwiązaniach o charakterze ideowym, koncepcyjnym lub proceduralnym, w sposobach komunikowania się z innymi organami i wspólnotą uczelni, w odwoływaniu się do konkretnych form wypełniania przez radę swych funkcji i współdziałania z innymi podmiotami. Rodzi to dylematy, wobec których stają członkowie rad uczelni.

Niniejsza monografia została opracowana z intencją wsparcia rad uczelni w rozwiązywaniu tych problemów, związanych z wyborem form i ścieżek ich własnego działania w wybranych sprawach, np. w procesie wyboru rady uczelni, we wskazywaniu kandydatów na rektora, w umocowaniu statutowym rady i kwestii regulaminowych, wymogów profesjonalnego działania rady uczelni w sprawach finansowych, a także wyzwań związanych z wartościami i zasadami (...)”

„Zaprezentowane propozycje nie mają oczywiście charakteru instrukcyjnego. Przeciwnie, intencją autora jest wskazanie na opcjonalny dla rady uczelni charakter stosowanych przez nią procedur, z odwołaniem się jednak do argumentów przemawiających za wyborem sugerowanego sposobu działania rady w konkretnych przypadkach. Założenie jest więc takie, że przyjęte przez różne rady rozwiązania proceduralne pozostaną zróżnicowane, tak jak to dzieje się obecnie”.

2. UWAGA OGÓLNA NT. USTAWY P.S.W.N

Każda ustawa regulująca działanie uczelni jest aktem prawnym prezentującym w założony sposób podejście do instytucji akademickiej w ramach dylematu:

„ile rozliczalności”

Accountability

a

uczelni

vs.

„ile odpowiedzialności społecznej”

Responsibility

2. UWAGA OGÓLNA NT. USTAWY P.S.W.N

„Rozliczalność”

a

„Odpowiedzialność”

Konsekwencje:

Kryteria (ewaluacji formalnej):

Wskaźniki, mierniki, punkty,
wymagania ilościowe o charakterze
standaryzowanym itd.
nie ograniczające się do
sfery rozliczalności
i sprawozdawczości finansowej.

Kryteria (oceny społecznej):

Ogólne charakterystyki sposobu
wypełniania misji i odgrywania
społecznej roli, skala więzi z lokalną
społecznością itp.
Wymagania sprawozdawczości
formalnej ograniczone do
sfery rachunkowości

CZY ZMIANY W SZKOLNICTWIE WYŻSZYM SĄ POTRZEBNE?

Aktualna pozycja Polski w świecie:

Pozycja Polski w PKB - wg rankingu Banku Światowego „GDP Ranking” 2019*: **21 miejsce** (2016 r. – 23)

Pozycja nauki polskiej – wg rankingu opartego na bazie SCOPUS na **19 miejscu** wg liczby wszystkich publikacji indeksowanych w bazie w 2020 r.** (17 – w 2018 r.)

Pozycja szkolnictwa wyższego - wg rankingu U21 „Ranking of National Higher Education Systems” z 2020 r.***: **32 miejsce** (31 – w 2019 r.) (a na podstawie tzw. Rankingu Szanghajskiego: miejsce niższe)

Wniosek: szkolnictwo wyższe wymaga nowej dynamiki, a częścią niezbędnych zmian mogą stać się rady uczelni

Źródło:* <https://datacatalog.worldbank.org/dataset/gdp-ranking>;

**<https://www.scimagojr.com/countryrank.php?year=2018>

***https://universitas21.com/sites/default/files/202004/U21_Rankings%20Report_0320_Final_LR%20Single.pdf

3. ZADANIA A MISJA ORGANU

WG. SŁOWNIKA JĘZYKA POLSKIEGO PWN:

misja to coś więcej niż zadania (rutynowe), to:

- «pośłannictwo, ważne odpowiedzialne zadanie do spełnienia»

misja uczelni → misja organów uczelni → misja rady uczelni

4. UWARUNKOWANIA O CHARAKTERZE OGÓLNYM REALIZACJI MISJI RADY UCZELNI

- **regulacyjne/koncepcyjne/modelowe**
- **narzędziowe/zasobowe/kadrowe/ kompetencyjne**
- **kulturowe/instytucjonalne**
- **relacyjne/partnerskie wewnętrzne/ wspólnotowe**
- **relacyjne/partnerskie zewnętrzne z otoczeniem uczelni**

4. UWARUNKOWANIA O CHARAKTERZE OGÓLNYM REALIZACJI MISJI RADY UCZELNI

➤ **regulacyjne/koncepcyjne/modelowe**

3 poziomy uwarunkowań regulacyjnych:

przepisy: ustawowe – statutowe – regulaminowe

Ale znaczenie istotne mają także :

- regulacje własne rad uczelni
- uregulowania tzw. „miękkie”

4. UWARUNKOWANIA O CHARAKTERZE OGÓLNYM REALIZACJI MISJI RADY UCZELNI

- narzędziowe/zasobowe/kadrowe/ kompetencyjne

Uwaga: nie od każdego członka rady uczelni wymagane są kompetencje w zakresie audytu finansowego – tu pojawia się rola ekspertów zewnętrznych

4. UWARUNKOWANIA O CHARAKTERZE OGÓLNYM REALIZACJI MISJI RADY UCZELNI

➤ kulturowe/institutionalne

Ważne pojęcie: kultura instytucjonalna uczelni

Pojęcie kultury instytucjonalnej uczelni akademickiej jest szerokie i obejmuje zarówno jej własne rozumienie swojej misji i postrzeganie własnej tożsamości, jak i publikowane zasady i tryb działania, wolności i przepisy, zawarte w aktach prawnych oraz w uchwałach lub zarządzeniach organów. Ale istotne są też niepisane reguły zachowań – indywidualnych i zbiorowych – wywodzone z własnej tradycji, odwołujące się do precedensów i wcześniejszych dokonań, uznawane i szanowane nie ze względu na literę regulacji, ale na ducha, etos i wartości pielęgnowane w uczelni.

Kultura instytucjonalna uczelni jest silnie zakorzeniona w świecie wartości akademickich. Im większą wagę uczelnia przywiązuje do swej tradycji i pozycji, tym istotniejsza dla niego samego jest jego własna kultura instytucjonalna, której kształtowanie wymaga troski i mądrości. Stopień rozwoju i poszanowania własnej kultury w uczelni staje się zatem znakiem jej tożsamości i autorytetu oraz miarą dojrzałości jej społeczności akademickiej. Wszystkie te elementy wpływają na rozumienie znaczenia i sposób określenia przez uczelnię swojej misji.

4. UWARUNKOWANIA O CHARAKTERZE OGÓLNYM REALIZACJI MISJI RADY UCZELNI

➤ relacyjne/partnerskie wewnętrzne/ wspólnotowe

Zasada partycypacji i dialogu społecznego

Zasada partycypacji i dialogu społecznego praktykowana na poziomie uczelni, być może znajdując potwierdzenie w treści jej statutu, powinna stać się istotnym elementem jej kultury instytucjonalnej.

Zmiany, które naruszają dobrze znany porządek uczelni zmuszają wspólnotę uczelni do większego wspólnego wysiłku, dialogu i zaangażowania w kreowanie nowej rzeczywistości. Dotyczy to organów uczelni, ale także udziału kadry akademickiej w działaniach prowadzonych w jednostkach organizacyjnych

4. UWARUNKOWANIA O CHARAKTERZE OGÓLNYM REALIZACJI MISJI RADY UCZELNI

➤ relacyjne/ partnerskie zewnętrzne z otoczeniem uczelni

Unikanie konfliktów interesów

(...) rada uczelni to organ nowy, który dotąd nie istniał w uczelniach, a zatem dopiero teraz kształtują się dobre praktyki i zasady etyczne jego działania. Uczelnie jednak powinny same określić pewne zasady i wymogi rzetelności w działaniu rady, tak aby maksymalnie uniemożliwić zaistnienie działalności konkurencyjnej wobec uczelni prowadzonej przez członków rady, a także zdefiniować zasady działania w przypadku pojawienia się konfliktu interesów.

Oznacza to potrzebę określenia w przepisach statutowych lub regulaminowych warunków stosowania w praktyce ustawowej zasady kierowania się dobrem uczelni i działania na jej rzecz przez członków rady uczelni (...) w szczególności opis działań podejmowanych w sytuacji, kiedy zasada ta zostałaby naruszona”.

4. UWARUNKOWANIA O CHARAKTERZE OGÓLNYM REALIZACJI MISJI RADY UCZELNI: ZASADA GOOD GOVERNANCE

SAMORZĄDNOŚĆ A RZĄDNOŚĆ UCZELNI

Academic self-governance to samorząd akademicki, kolegalność oraz procesy i procedury budowania konsensusu w ramach uczelni

Managerial self-governance – pozycja poszczególnych organów jednoosobowych (rektorzy, dziekani) oraz usytuowanie kanclerza i kwestora, a także kierowników jednostek organizacyjnych w hierarchicznej strukturze zarządzania uczelnią, w obszarze wyznaczania celów i podejmowania decyzji

Good governance in HES nie powstaje w następstwie stosowania jedynie określonych struktur i procedur. Od uczestników procesu wymaga się respektowania reguł kulturowych wzajemnych relacji pomiędzy partnerami.

UWAGA: SAMORZĄDNOŚĆ NIE MOŻE OGRANICZAĆ RZĄDNOŚCI!

MISJA RADY UCZELNI MOŻE TEMU SPRZYJAĆ

5. UWAGI I WNIOSKI KOŃCOWE – WYMOGI O KLUCZOWYM ZNACZENIU:

- współdziałanie organów uczelni, a nie rywalizacja
- gotowość do uogólniania odpowiedzialności, przy poszanowaniu zasady nieprzenoszalności kompetencji organów ustawowych
- działania na podstawie dokumentów zgodnie z Art. 18 ust. 3
- spełnianie wymogów uczelni prawnej: wspieranie rektora w jego działaniach
- poszanowanie kultury instytucjonalnej uczelni – wspierania innych organów uczelni w ich działaniach
- **Uwaga:** szczególna odpowiedzialność rad uczelni w pierwszych kadencjach: dookreślenie misji, regulacji regulaminowych, procedur określających kulturę działania rady.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!